

I CHUŤOVÉ BUŇKY MAJÍ SVOU PAMĚŤ

Cukrovinky jsou bez šance

Křížaly, sušené švestky, či další ovoce, byly vždy lahůdkou nebylo snad chalupy, kde by jich nebyla na zimu dostatečná zásoba. Postupně je však ze stolů nejen bohatých rodin vytlačily cukrovinky plné rafinovaného cukru. Že i chuťové buňky mají dobrou paměť, ukázal loňský 1. biojarmark na pražském Barrandově, kam přijel ing. Zdeněk Ševčík z jihomoravského Pitína s nabídkou sušeného ovoce. Jen se po něm zaprášilo.

O mezeře na našem trhu, kterou se beslejší cukroví nedokáže vyplnit, svědčí i poměrně dobrý odbyt nejrozličnějších sušáren, které se k nám dovážejí a jež začínají vyrábět i naše firmy. Proto obor, v němž se ing. Zdeněk Ševčík rozhodl podnikat, má rozhodně šanci na úspěch. Jak od loňských skromných začátků pokročil, nás zajímalo, a proto jsme se do Pitína vypravili. Deštivý červnový den byl, jak říkají vojáci dnem D-1, a ing. Zdeněk Ševčík finišoval v přípravě sušárny, neboť následující den se chystal začít sklízet třešně a zahájit letošní sezónu. Ta loňská byla povedená?

„Určitě, protože vám nemohu nabídnout ani jednu švestku na ochutnání. Všechno se prodalo.“

A co ta letošní? O vašem sušeném ovoci se už ví a dva hektary sadů budou zřejmě málo.

„To ano, proto jsem přemýšlel, jak spojit pěstitelské síly a nabídnout na trhu co nejvíce zdravé pochoutky.“

Loni ing. Zdeněk Ševčík usušil zhruba tunu ovoce, letos by měla být nabídka už vyšší.

Protože jsem se však rozhodl pro biozemědělství a chci v sadech hospodařit bez chemie, nepřicházejí místní zahrádkáři v úvahu. Sice hospodaří také ekologicky, bez chemie,

Pokračování na str. 32

Ještě před několika lety se v letních měsících pásala na Broumovsku stáda více než 6000 ovcí, dnes je chov manželů Tůmových široce rozšířen.

Ekoagroturistika pomáhá farmářům přežít

OVCE, MOJE OVCE

Tenhle nářek si podvědomě spojujeme s moravskými a slovenskými stráněmi a údolími, jak se nese z kopce na kopec, ale mohli bychom ho v molové tónině slyšet už několik let po celé republice. Chov ovcí prakticky vymizel po invazi levné australské vlny, která srazila ceny vlny z domácích stráni na pětinu, takže chovatelům nezbyvalo nic jiného, než posílat stáda houfně na jatka. Stráně, na nichž se traktor neudrží a pastva jalovic je dokonale zdevastuje, osiřely. Bačové si našli (nebo také ne) jinou práci, ale ti pravověrní nechtěli věřit, že by mohl chov ovcí na svazích, kam se nehodí nic jiného, zcela zaniknout.

K nim patří i Bohumil Tůma z Javoru nedaleko Teplic nad Metují. Ovce pásal (a s ním celá jeho rodina) na státním statku přes dvě desetky let. V době ovčácké konjunktury se jich na Teplicku v létě pásalo na stráních přes šest tisíc. Teď (když pomineme pár oveček u jednotlivých chalup) stačí postavit se na farmě manželů Tůmových, podívat se na strán a vidíte všechny ovce celého Teplicka...

„Zkrátka mi to nedalo. Statek prakticky zlikvidoval ovce někdy v roce 1991. Našel jsem sice práci na pile,

ale ovce mne pořád lákaly. V dvaadvacátém jsme se s manželkou rozhodli - zkusíme to. Prodali jsme auto a koupili prvních dvacet novozélandských ovcí kombinované užitkovosti - maso a vlna. Od Pozemkového fondu jsme pronajali pastviny, které vidíte kolem dokola naší farmy a začali jsme. Loni jsme měli už čtyřicet ovcí a letos jich budeme zapouštět devadesát. Chtěli bychom stádo rozšířit alespoň na 200 ovcí - tolik pastviny spolehlivě užijí.“

Prodat auto, abych se mohl věnovat tomu, od čeho všich-

ni utíkají, protože se to nevyplatí. Tomu se dá říkat fandovství, někdo by to však označil jinak... Bohumil a Anna Tůmovi neznají žádný záračný recept, který by zaručoval, že je chov ovcí spolehlivě užijí. Neužijí - Bohumil Tůma dál pracuje na pile a jak s humorem říká: „Z něčeho musíme být živi a platit nájem Pozemkovému fondu.“

Jistou cestu však přece jen našli. V zemědělské výrobě chtějí rozšířit chov o pár krav bez tržní produkce mléka, pod nimiž by rostla telata chovaná pro maso. Oba věří, že 26 korun za kilo vlny se nebude platit stále a cena přece jen poskočí nahoru. Na jehněčí a skopové maso už slušný odbyt našli. Blízký masokombinát vykupoval za 25 korun kilogram, což nebylo „ani k životu, ani k smrti“, jak se říká. Bývalý spolupracovník Bohumila Tůmy z teplického statku však na druhém konci východních Čech získal v res-

Pokračování na str. 2

Ekoagroturistika pomáhá farmářům přežít

OVCE, MOJE OVCE

➔ Pokračování ze str. 1

tituci zpět hospodářství, a přestože se věnuje převážně chovu prasat, „ovčáckou krev“ nezapře a vykupuje i zpracovává jehněčí a skopové maso. Jeho ceny, 39-40 korun za kilo, už jsou pro Tůmovy podstatně zajímavější. A protože zájem o chovný materiál z farmy projeví i plemenáři, manželé Tůmovi věří, že se přece jen blýská na lepší časy. Při loňské aukci, která se na zdejší farmě konala, se vyvolávala „Elita rekord“ za 3 500 korun. Tůmovi hospodáři opravdu ekologicky, bez chemie, v krásné přírodě Chráněné krajinné oblasti Broumovsko, a tak je logické, že se stali členy svazu ekologických zemědělců PRO-BIO Šumperk, který jim poskytuje odbornou pomoc a rady, jak ekologicky hospodářit, aby maso a vlna mohly získat po zdárném ukončení přechodného období certifikát bioproduktů.

I přes všechny náznaky obrátu k lepšímu však zemědělská výroba stále na slušné živobytí nestačí, a tak je třeba hledat vedlejší zdroj příjmu. Tůmovi jej našli díky sdělovacím prostředkům. Paní Tůmová v televizi viděla pořad o ekologickém zemědělství, v němž padla i zmínka o nadaci ECEAT. Začala se o ni zajímat a dnes je jejich farma už druhým ro-

kem v katalogu ECEAT, který západoevropským (hlavně holandským) turistům nabízí možnosti rekreace na ekologických farmách.

„Začátky nebyly ani trochu jednoduché,“ vzpomíná Anna Tůmová. „Chtěli jsme si pronajmout v obci zcela nevyužitou školu, v níž funguje jen jednou za čtrnáct dnů klub důchodců a jinak budova zeje prázdnotou. Chtěli jsme ve škole zřídit penzion pro turisty a rekreanty a provozovat zde i hospodu, kterou obec nemá. Ale neuspěli jsme nejen v zastupitelstvu obce, ale stali jsme se středem pozornosti, podezřívosti, ale i útoku z celé obce.“

Když k nám začali přijíždět první turisté, začali kolem našeho domku nápadně často chodit sousedé, počítat auta, zapisovat jejich poznávací značky, dokonce se objevila petice, v níž se tvrdilo, že Tůmovi chtějí do vesnice přitáhnout Němce, kteří nakonec vesnici vystěhují...“

Dnes už se situace poněkud uklidnila, i když napětí v sousedských vztazích zřejmě ještě zcela neopadlo. Farma manželů Tůmových si však zřejmě mezi turisty udělala dobré jméno. Letošní sezónu mají zcela vyprodanou. Kromě podkroví domku nabízejí turistům louku u farmy, kde je možné postavit si stan nebo karavan. Že se zde holandským turistům skutečně líbí, o tom jsem se mohl přesvědčit. Holandská rodina, která původně přijela na týden, končila v den mé návštěvy už druhý týden pobytu. Problém mají Tůmovi jediný - domluvu. Cizí jazyky neovládají, a tak jsou rádi, že při domluvě pomůže dědeček, který umí německy. Pomohou však i sami turisté, jak dokládá Anna Tůmová: „Jeden z holandských hostů nakreslil mapku zdejšího okolí s holandským popisem, kterou půjčujeme dalším hostům, takže se ve své mateřštině snadno dozvědí, jak se dostat na zajímavá místa v okolí. A těch je tu požehnaně. Co by kame- nem dohodil, jsou Teplicko-adršpašské skály se svým skalním městem, broumovský

Beran na rožni je pro agroturisty rozhodně vítaným zpestřením pobytu na farmě Bohumila Tůmy (na snímku).

klášter, náhodský zámek, daleko není ani do Krkonoš a Orlických hor, je možné si vyjet na výlet do Polska, od jehož hranic jsme pár kilometrů.“

Paní Tůmová je vskutku všímavá a podnikavá. Kdesi viděla, sehnala, vyzkoušela a dnes už i objednala z Nového Zélandu kolovrátek na sprádání ovčí vlny a chtěla by přes zimu část vlny z jejich oveček sama zpracovat a leccos z ní i uplést a nabídnout turistům. Pochopitelně nedokáže zpracovat desítky kilogramů vlny, které ročně jejich ovce dají, ale pro hosty to bude jistě zajímavá, atraktivní možnost, odvézt si na památku svetr, šálu nebo jen ozdabu z vlny ovčí, na něž se o dovolené dívali.

Na farmě jsou však vítáni nejen zahraniční, ale i domácí hosté, kteří však nejsou, podle slov Bohumila Tůmy, takovými nadšenci pro ekoagroturistiku, jako Holanďané: „Zatímco cizinci mají zájem o farmu, našich turistů se musím někdy i zeptat, jestli by se nechtěli s dětmi podívat na ovce. Možná jim nejsou tak vzácné, možná je nezajímají, nevím.“

Ať tak, či tak, na farmě manželů Tůmových je skutečně kouzelně a nemusí mít přitom každý takové štěstí, aby přijel zrovna, když se opéká beran.

Krajina Broumovského výběžku s pískovcovými skalami, prudkými stráněmi (dnes už opět oživujícími ovciemi), úzkými kaňony a celkově kouzelnou přírodou, která už přilákala nejméně jednoho filmaře, stojí rozhodně za vidění nejen pro Holanďany, kteří jsou jí, zvyklí na své roviny, přímo nadšení. Ekoagroturistický program ECEAT pomáhá turistům takové kouzelné kouty objevovat a farmářům dává šanci na lepší přežití, když samotná zemědělská produkce k tomu nestačí.

Tůmovi však zůstávají optimisty i co se týče zemědělství, jak dokazují plány na rozšiřování chovu ovčí i skotu. Poptávka po jehněčím a skopovém masu se oživuje, zvláště když nabídka klesla v důsledku téměř dokonalé likvidace stád ovčí až na nulu. Zájem mají nejen restaurace, ale probouzejí se i někteří obchodníci, které zákazníci "bombardují" dotazy po skopovém, a tak se snad ovce opět objeví na horských svazích nejen v okolí farmy rodiny Tůmových - nejen ve prospěch lidí, kterým chutná skopové, ale i ve prospěch přírody, neboť chov ovčí je neekologičtější způsobem obhospodařování svažitých pozemků.

MILOSLAV VOHRALÍK

Anna Tůmová se nám pochlubila vlastnoručně spředeným vzorkem vlny z ovčí, které chovají.